

nær Fremtid, saa vil ganske vist Tid efter anden en Del af de Oplysninger, der ere samlede, saa mindre Betydning fordi Forholdene forandre sig, men en stor Del af dem vil i alt Fald i en Aarrække have ikke saa lidt Interesse og Betydning, for denne Sags videre Behandling. Det er jo et Udbytte, man kan sige, det er magert, det vil jeg lade staa hen, men min Forventning har, som sagt, ikke strakt sig synderligt videre. Naar vi andre Medlemmer — jeg taler selvfølgelig ikke paa samtlige de Medlemmers Vegne, som høre til Mindretallet, men jeg tror dog, at disse almindelige Hovedbetragtninger nogenlunde kunne gøres gældende for de fleste af Mindretallets Medlemmer — naar vi skulde til at tage Opgaven op sammen med Repræsentanter for Landsstingsretningen og sammen med de Embedsmænd, som Ministeriet havde udnævnt, var der naturlig to Standpunkter, som Mindretallet — Venstre kan jeg godt sige — kunde tage. Vi kunde tage det Standpunkt at opstille virkelig principielt demokratisk Forslag, rene, absolut demokratisk Forslag, saaledes som vi efter vor egen Opfattelse, hvis vi kunde gøre, som vi vilde, gerne lade, som vi vilde, og gennemføre, hvad der var ønskeligt efter vor Mening, vilde have en Toldlov til at se ud. Det var selvfølgelig et Standpunkt, at vi hørte om Oplysninger, samlede Materiale og finansielle Beregninger, og at det saa resulterede i, at vi sagde: nej, vi vilde have et rent Venstrestandpunkt stillet op. Det var jo et Standpunkt, men det er ikke det Standpunkt, som Mindretallet har valgt, og det er ikke et Standpunkt, som jeg mener Mindretallet ret godt kunde vælge. Det er en Stilling, som Venstremænd i og for sig meget godt kunde tage, naar man staar over for saadanne Forhold, hvor det viser sig, at Beredvilligheden til Løsning endnu ikke er længere fremme, end at man overhovedet ikke kan vente at komme til en Løsning, som man finder tilfredsstillende. Jeg vilde i og for sig ikke bebrejde nogen, at Venstre stillede en saadan principal Fordring op; og da det her i Virkeligheden ikke er en Sag, der løses i et Øjeblik, men en Sag til at arbejde videre paa, vilde det ud ad til kunne præsentere det principale Standpunkt, som Venstre staar paa i Toldloven. Det kunde gøres, det var der ikke noget i Vejen for, men der er ikke nogen Rimelighed for at gøre det af Medlemmer, som ere blevne satte ind i en arbejdende Kommission. Der vilde den naturlige Opgave jo være den at undersøge, hvorvidt det var muligt ved en Fiernelse af Uoverensstemmelserne at komme til en saadan Løsning, at begge

Parter kunde finde den taalelig. Thi det er utvivlsomt, at skal der komme en Løsning paa et Spørgsmaal med store Interesser, vil det aldrig kunne drives længere end dertil, at begge Parter finde Overenskomsten taalelig. En Overenskomst, som fuldt ud tilfredsstiller en af Siderne, kan selvfølgelig ikke eksistere, det maa man paa Forhaand sige sig selv. Derfor har ogsaa Mindretallets Stilling i Kommissionen været den at søge at tage en Stilling til de forskellige Enkeltheder, der vare af den Natur, at de ikke i og for sig ofrede de Hovedhensyn, som det maatte gøre gældende, naar det skulde kunne forsvare en ny Toldlovindsstilling over for ikke alene dette Ting, men over for hele det danske Folk, over for hele den menige Befolkning, og særlig hele den demokratiske Befolkning, hvis Repræsentanter vi ere. Man maatte kunne gøre en saadan Indstilling, at man paa den ene Side hævede disse Synspunkter, men paa den anden Side gjorde saa rimelige Tilbud, at man selv i alt Fald syntes, at det kunde være forsvarligt for Medlemmerne af en anden Anskuelse efter Omstændighederne at tage mod disse Tilbud. Dette maatte naturligt blive Mindretallets Opgave, saadan har jeg i alt Fald betragtet det, og jeg tror, at det i Hovedsagen har været Synspunktet for Mindretallets Medlemmer. Det er altsaa, som sagt, ikke Mindretallets principale Standpunkt, der foreligger i de Forslag, som ere opstillede i vor Betænkning, men tværtimod er det hovedsagelig en Slags Kompromisforslag. Jeg vil dog antage, at det er Kompromisforslag af den Karakter, at de, som sagt, i Hovedtrækkene have fastholdt de demokratiske Hovedhensyn, som vi maatte gøre gældende. Skulde dette imidlertid ikke være Tilfældet, indrømmer jeg, at Opgaven for mit Vedkommende er forsejlet, saa har jeg set fejl derpaa. I hvert Fald har det været min Bestræbelse. Jeg maa, med Hensyn til disse Forsøg paa en Overenskomst, gøre opmærksom paa en Ting, og det er, at det godt kan være, at man, naar man vil give sig til at kritisere Enkelthederne i Mindretallets Stilling, vil finde, at der er en Del Mangel paa rigtig Principfasthed, det tror jeg meget godt, at man kan finde, hvis man gaar den igennem stykkevis og ser, at der og der er der vist Indrømmelser, og der og der have de været store, og der og der have de været smaa. Man vil sikkert nok kunne finde, at et absolut sammenhængende System er der ikke i den, og jeg skal sige, hvorfor der meget naturligt ikke saa let har kunnet blive det. Det ligger hovedsagelig i den Arbejdsmaade, som Kommissionen har